

פרשת תרומה

(ע"פ ר' אליהו הופמן)

המטרה הראשונה של דבר התורה שאני שולח לכם מידי שבוע, הינו להציע לכם חומר מחשבה לשולחן השבת. נדמה לי שבשבועות האחרונים הנושאים היו עמוקים ואולי לא בדיוק מתאימים לילדים המצפים מההורים שישמיעו דברים פשוטים ומעניינים. לכן השבוע, אציע לכם דברים קלים יותר, למרות שמי שמעוניין ימצא בהם חומר למחשבה עמוקה יותר.

חז"ל אומרים שכל מה שיש וקורה בעולם נרמז במילים ובאותיות של תורתנו הקדושה (ע' גמרא תענית ט., ורמב"ם בהקדמה לתורה). הגאון מווילנא כותב שניתן למצוא בה אפילו התרחשויות זעירות יומיומיות (ספרא דצניעותא, פרק א'). רוב הזמן, אין לנו את התובנה להבין איך מוצגים החיים מתוך המילים והמשפטים המסתוריים של התורה. ואולם מידי פעם, יש לנו את הזכות לראות ולהבין מה שקורה. ואז אנחנו מבינים אולי, איזה כמות מהמקרים אנחנו מפספסים.

הדבר קרה לפני כמאתיים שנה. בנו של מצרי רב השפעה ואמיד מאוד נעלם, מסיבה בלתי ידועה, ממעון אביו המפואר, כשהוא משאיר מאחריו את אביו, אמו ושני אחים. חשבו שהוא נחטף, אבל שום בקשה לכופר לא נמסרה למשפחתו. אחרים חשבו שהוא נרצח, אבל גופתו מעולם לא נמצאה. אחרים חשבו שהבחור לא מצא את עצמו בסגנון החיים של משפחתו, והלך לנסות את מזלו במקום אחר, אבל אף אחד לא ראה אותו בשום מקום.

הסיפור נהפך לשיחת הרבים במשך תקופה ארוכה, אבל ברבות השנים, הוא התיישן ולבסוף כמעט נשכח. האב הלך לעולמו, והשאיר אחריו ירושה גדולה לבניו הנותרים. זמן קצר אחרי מותו, הופיע בן אדם צעיר למדי, וטען שהוא הבן הנעלם. הוא חש כמובן שמגיע לו חלקו בירושה. למרבה ההפתעה, הוא היה מסוגל לענות לשאלות מאוד מפורטות באשר לביתו בילדותו, להוריו, לאחיו ולחינוכו. למרות כל ניסיונותיהם, הם לא הצליחו להכשילו.

הוא טען שהוא נע ונד בשלושים השנים האחרונים, וזה הסביר, לפי טענתו, שהוא לא היה דומה בכי הוא זה למה שכולם זכרו. הוא שמע שהוריו נפטרו, ורק טבעי שהוא בא לתבוע את חלקו ברכוש המשפחתי. למרות ידיעתו המדוקדקת ביותר של כל פרט ופרט

מההיסטוריה והחיים של המשפחה, שני האחים הנותרים היו נחושים במחאתם – האיש הזה אינו אחיהם. הם הציעו לו סכום מכובד כדי להיפטר ממנו, אבל בעקשנות הוא סירב לקבל. הוא אחיהם – ככה הוא טען – ומגיע לו לא פחות מאשר חלקו בירושה.

בסופו של דבר, שמע סכסוכם הגיע לאוזנו של סולטאן מצרים. בראותו שאינם מסוגלים להגיע להסכם, הסולטאן בכבודו ובעצמו החליט לשמוע את שני הצדדים בבית משפטו הפרטי ולהכריע לפי ראיות עיניו. האחים והתובע הסכימו שהחלטת הסולטאן תהיה סופית ומקובלת על כולם.

"אמור נא לי" שאל הסולטאן, "איפה היית בשלושים השנים האחרונות, כיצד זה שלא שלחת מכתב להוריך, להודיע להם היכן אתה נמצא?"

האיש היה מוכן היטב. הוא טען שהיה שבוי בהודו. שוביו לא הרשו לו לקיים שום תקשורת עם העולם החיצון, ולכן הוא לא היה מסוגל ליצור קשר עם המשפחה.

במשך ימים רבים, ניסה הסולטאן להגיע לאמת, – למצוא חור, או בטענת האחים, או בעדות והזיכרונות של האח האבוד. לבסוף, הרים הסולטאן ידיו בתסכול, בלי יכולת לקבוע את הדין. "כבוד הוד מלכותו" הצטרף המשנה לסולטאן, "רחוק ממני להתערב, אבל בהיסטוריה שלנו, במקרים כאלה, נהוג היה להביא יהודי. היהודים הם עם חכם, ועזרו רבות להביא את המקרים הקשים ביותר לסיום משביע רצון.

הסולטאן היה מסוקרן. "איזה יהודי אתה מציע להשתמש בו?"

"זה הדבר המוזר. הפרוטוקול אומר שרק שולחים שליח כלשהו להביא את היהודי הראשון שהוא מוצא ברחוב, ולא משנה מי הוא. אם אנחנו סומכים על התקדימים, האיש שיימצא יעזור לסולטאן בדרך כלשהי לקבוע את הדין."

"אם כן" הורה הסולטאן, "חפשו לי יהודי אחד!"

אהרון פרדו היה צורף יהודי מצרי שקט. חצי יום היה עובד לפרנסתו, ויתר היום הוא היה לומד תורה בבית המדרש המקומי. באותו בוקר, כשהוא קם, נזכר בחלום מוזר ביותר. בחלומו, הוא היה בבית כנסת מפואר, מסוג שבחיים הוא לא ראה כמותו. בית הכנסת היה מרוהט בעושר רב כפי שרק מלך מסוגל לרהט את ארמונו. בית הכנסת היה "מפוצץ" באנשים, והיו קוראים בתורה. קראו לאהרון לתורה, והוא עלה לבימה. ספר התורה היה פתוח בפרשת תרומה, והחזן קרא: "בְּטַבְעֵל הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים" אבל במקום לקרוא

"הארון", קרא החזן "אהרון".

ר' אהרון פרדו תיקן את החזן שחזר לקרוא את הפסוק, אבל שוב הוא קרא "אהרון". ואז התעורר רבי אהרון, בלי שמץ של הבנה מהו פשר החלום.

החלום לא נתן לו מנוחה: הוא חשב על החלום בכל זמן התפילה, והמשיך לחשוב עליו כשהגיע לחנותו. בחנות, המתינה לו אישה זקנה בחוסר סבלנות. בגדיה המרופטים העידו על עניותה – היא לא הייתה מסוג האנשים שהרבו לבקר בחנותו. כשהתברר לר' אהרון שהאישה מתבוננת בטבעות היקרות ביותר, החליט לשאול אותה: "הטבעות שעליהן את מסתכלת יקרות מאוד" הוא אמר. "האם את בטוחה שיש לך את הכסף לשלם עבורן?"

"היום, לא" היא הודתה, " אבל מחר יהיה לי. מחר אני אהיה אישה עשירה. כרגע, בני היקר באמצע משפט חשוב מאוד. הוא הבטיח שמחר הוא ינצח בדין, והוא אמר שכדי לחגוג, אני אוכל לקנות איזו טבעת שארצה!"

סיפורה לא מצא חן בעיני ר' אהרון, והוא נאנח אנחת רווחה כשהיא עזבה את המקום. אחרי מספר רגעים הגיע לחנות איש אמיד ושאל אם ר' אהרון יהיה מוכן להביא מספר טבעות לביתו, כדי שאשתו תוכל לבחור אחת. כשהיה בדרך לביתו של העשיר, עצר שליח הסולטאן את ר' אהרון והורה לו בשם הסולטאן להגיע מיד לארמונו.

ר' אהרון עלה במדרגות השיש המבריקות וקלט במבטו את האולם הגדול, והנה הוא רואה אותו בית כנסת שראה בחלומו! בדיוק במקום שעמדה הבימה, ישב הסולטאן על כסא ממלכתו המפואר.

במילים מדודות, מסר הסולטאן את הטענות העיקריות של שני הצדדים והסביר מדוע הוא אינו מצליח להגיע לפיתרון. "ובכן, ר' אהרון, האם תוכל לפתור את התעלומה?"

למרות שהוא רעד בתוך תוכו, ידע ר' אהרון שהוא אכן מסוגל להגיע לאמת. הוא פנה ל"בן הנעלם". "אתה טוען שאתה הבן הנעלם, אבל האם אין שם משפחתך האמיתי כך וכך? האם אין אמך עדיין בחיים? בפועל, אני אפילו אתאר איך היא נראית..." ר' אהרון התחיל לתאר את האישה המסכנה שבאה לחנות בבוקר. לשמע המילים של ר' אהרון, והביטחון שבו הם נאמרו, גרמו לאיש הלם והוא התמוטט במקום. ברור היה לסולטאן, ולכל מי שנכח, שהוא נטפס בסרחונו. טיפלו בו כראוי, ותשומת ליבם של כולם נישאה לר' אהרון ולפתורו המידי המבריק שתפס אותם בהפתעה גמורה. איך ידע שזו אמו, הם שאלו.

ר' אהרון סיפר להם על חלום הלילה. " מיד, כשסיפרתם לי על טענות האיש" הוא אמר, "הבנתי את המשמעות של הפסוק שנקרא שלא כהלכה. "בטבעות אהרון" זה אני, "יהיו הבדים" (בדים =שקרנים) ימצאו השקרנים. (בלשון הקודש בדים הם מוטות, אבל גם דבר שקר). חשבתי על האישה שהגיעה לחנותי לבחור טבעת – מתנה מבנה שעוד מעט יהיה עשיר – והבנתי מיד מי השקרן!"

כשר' אהרון עזב את המקום, נשמע הסולטאן אומר: עם תורה כזו, אין פלא שהיהודים הם כה פקחים!!!